

Bildande av Janstorpsskogens naturreservat i Nyköpings kommun

Kommunens beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Nyköpings kommun att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat, med syfte, föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser utmärks i fält.

Reservatets namn skall vara Janstorpsskogens naturreservat.

Med stöd av 3 § i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Nyköpings kommun bifogad skötselplan med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Nyköpings kommun skall förvalta naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Janstorpsskogen
Kommun	Nyköping
Lägesbeskrivning	Mitt på Arnölandet, ca 5 km bil- och cykelväg från Stora Torget i Nyköping, 500 m öster om stadsdelen Långsätter på Arnö
Ekonomisk karta	9H2e Branthäll
Areal	102 ha
Fastighet	Del av Arnö 1:3
Markägare	Nyköpings kommun

Nyttjanderätter/servitut	enligt fastighetsförteckning i bilaga 3
Förvaltare	Nyköpings kommun

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att tillgodose behovet av ett tätortsnära grönområde för friluftslivet på Arnö.

Syftet skall uppnås genom att:

- Förbättra motionsspår och skapa ridstigar samt utveckla entréerna till området.
- Underlätta för förskolor och skolor att komma till och vistas i området och därtill främja naturreservatets användning som skolskog.
- Bevara, utveckla eller restaurera områdets varierande skogsbestånd och gynna den biologiska mångfalden. Värdefulla strukturer som död ved, gamla grova träd och ädellövträd ska på sikt öka och typiska arter för området ska ha ett gynnsamt tillstånd. Olika biotoper ska finnas representerade med dess typiska fauna och flora, främst i undervisningssyfte och för vad de tillför upplevelsevärdet.
- Bevara, utveckla eller restaurera områdets olika kulturmiljöer, exempelvis gamla tomter med bebyggelse lämningar och rester av trädgårdsväxter. Områdets kulturhistoria ska vara tydlig för besökaren.

Skälen för kommunens beslut

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

1 Närskog och friluftsliv

Janstorpsskogen ligger mitt på Arnölandet, ca 5 km bil- och cykelväg från Stora Torget i Nyköping och endast några hundra meter från stadsdelen Långsätter på Arnö. I och med den omfattande utbyggnaden av Arnö kommer skogen att ligga än mer centralt i en nära framtid, med nya bostäder både norr om och nordost om området. På 10 år kommer befolkningen närmast att fördubblas på Arnö, från 4 000 personer idag till ca 7 000 personer år 2020.

Janstorpsskogen är ett av de största sammanhängande obebyggda skogsområdena på Arnölandet och man kan vandra här ganska avskärmad från trafikbuller och andra störningar. Skogen har en mycket mjuk topografi utan vilda branter eller andra dramatiska terrängavsnitt. Den lämpar sig därigenom mycket bra för friluftsliv och träning. Flera brukningsvägar runt om skogen fungerar som entréer/länkar mellan Janstorpsskogen och dels gammal

och ny bebyggelse längs med Stadsfjärden och Strandstuviksvägen, dels gårdarna söder (Flättna) och öster om skogen (Liljedal).

Området utnyttjas mycket av arnöbor. Arnö IF ansvarar för underhåll av ett motionsspår på 5 km, med slingor på 2,8 och 1,5 km. De preparerade spåren utnyttjas förstås inte bara av motionärer och de talrika småstigarna i hela skogsområdet vittnar om många aktiviteter som ridning, bär- och svampplockning eller bara promenad med hunden.

Övriga anordningar för friluftslivet inkluderar ett nybyggt vindskydd och eldstad i områdets nordvästra del, se Skolskog nedan, samt ett förfallet vindskydd i områdets centrala del. Det senare behöver bytas ut.

På Arnö finns det idag ca 60 hästar på de olika stallen: Lumsätter, Liljedal, Örstignäs ridskola, Stora Flättna och Lilla Flättna. Många ryttare rider ute i naturen och Janstorpsskogen, med sitt strategiska läge mitt på Arnö, är välbesökt av ryttarna.

2 Skolskog

Kanntorps förskola har sin skolskog i Janstorpsskogen, i den delen av skogen som ligger närmast Örstigsleden. Skolskogen innehåller en fyrkant av trädbänkar kring en eldplats, bredvid ett litet vindskydd. I vindskyddet kan barnen och lärarna ställa sina ryggsäckar och plocka matlagnings- och undervisningsmaterial ur ett låsbart utrymme. Barnen tillsammans med förskolelärare vistas där en dag varje vecka, oavsett väder. De leker, lär och lagar lunch över öppen eld. Även barnen från Krusbärets förskola är ute i skolskogen en dag i veckan.

Barnen från Långsätters förskola använder också skolskogen. Dessutom utnyttjas skogsområdet av lärare och elever på Herrhagsskolan och Långsättersskolan för lek, orientering och för miljö- och naturstudier. Med utbyggnaden av Arnö kommer antalet förskole- och skolbarn att öka och skolskogen att få en ännu större betydelse.

3 Naturen

Janstorpsskogen består av en skogbevuxen höjdpåsar omgiven av odlade fält. Det finns gott om tidigare skogsbeten med rester av ängsflora. Mot åkrarna sänker sig terrängen och tidigare påverkan av bete blir allt mer märkbar. I högre partier är marken mer näringsfattig, mindre präglad av betesdrift och här växer blåbär, ängskovall och smalbladiga gräs. I hållmarkerna är det ljung, kruståtel och renlavar som förhärskar. I sumpiga delar hittar man orkidén nästrot och i granskogen växer olika Pyrola-arter.

Skogsbruket har varit omfattande i området som ändå består till hälften av skog äldre än 60 år. I östra delen finns ett bäcken, tidigare Janstorpsmossen, som efter dikning planterats med skog för cirka 100 år sedan. Beståndets kärna har knappast brukats på grund av dess svårtillgänglighet. Den består idag av många döda eller döende stående eller omkullfallna träd och kan utgöra en reservoar av död ved till gagn för vedsvampar, vedinsekter och fåglar.

Några skogspartier är riktigt fina med höga och grova tallar och granar. På många ställen i barrskogen finns björk, asp, sälg, al och även ek i olika åldrar uppblandade med barrträden, som tyder på att det går att öka andelen löv och ädellöv genom en inriktad skötsel.

En nyckelbiotop finns registrerad vid det före detta torpet Gyllennacka. Den gamla tomten är igenvuxen med gamla grova lövträd, de flesta ihåliga och några döende, som säkerligen hyser många arter av vedinsekter och kan fungera som boträd för hålhäckande fåglar.

Skogsbrynen utgör en väsentlig del av områdets botaniska mångfald. Eftersom Janstorpsskogen överallt omges av öppen mark, bildar skogsbrynen en sammanhängande bård runt hela skogen. Södersidorna har den mest intressanta floran och brynen mitt emot Lumsätter är områdets i särklass mest intressanta floralokal med arter som stallört och hartmanstarr.

Skogens variation i trädsammansättning och struktur garanterar ett hög upplevelsevärde för besökaren samt utgör en bra grund för den biologiska mångfalden.

4 Kulturlämningar

I området finns eller har funnits fyra torp, Janstorp, Gruvstugan, Eriksberg och Gyllennacka. Janstorp är idag det enda bosatta torpet, privatägt sedan 2008. Gruvstugan har den rikaste floran knuten till mänsklig bosättning. Gräsmarkerna nära torpet äger en torrängsflora, som är på väg att gå förlorad genom årtionden av bristande slåtter eller bete. Drygt 50 m nordöst om torpet finns två små gruvförsök att bryta koppar.

På Gyllennacka och Eriksberg är det bara spår efter husgrund, stenmur och närvaron av några syrenbuskar och fruktträd som tyder på att människor har bott där. Gyllennacka är sannolikt områdets äldsta bosättning. Torpet omnämns för första gången år 1378 i skriftliga källor. Gyllennacka är en fast fornlämning, med RAÄ-nummer Nyköping 330:1. Vid lämningen, som är en populär rastplats, finns informationsskyltar om dess kulturhistoria uppsatt av Skogsstyrelsens Skog och historia.

I området finns även ett par ovala stensättningar som kan ha varit gravar, belägna inom ett klapperstenfält nedanför den större hållmarken 200 m V om Eriksberg. De är fasta fornlämningar med RAÄ-nummer Nyköping 509:1 och 509:2.

Föreskrifter för naturreservatet

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad, mast eller anläggning förutom byggnader eller anläggningar avsedda för friluftsliv, undervisning eller skötsel av naturreservatet;
2. uppföra täkt, schakt, upplag eller annan verksamhet som förändrar struktur eller topografi;
3. anlägga ny bilväg.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskilt rätt till fastigheten att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet;
2. anläggning och märkning av leder för friluftslivet samt uppsättning av informationstavlor;
3. anläggning och underhåll av mindre parkeringsplatser enligt fastställd skötselplan;
3. skötsel i form av avverkning, gallring, röjning och betesdrift/slätter enligt fastställd skötselplan;
4. undersökning och dokumentation av mark, vatten, vegetation och djurliv.

C Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. göra upp eld på annan än iordningställd grillplats;

2. göra åverkan på stenblock eller berghällar genom t.ex. ristning, eldning, målning eller dyl.;
3. tälta mer än en natt eller anordna lägerverksamhet eller tävlingar utan kommunens tillstånd;
4. skada träd vid uppsättning av affisch eller tavla i samband med tävlingar, tipspromenad eller dyl.; affischerna skall plockas ned direkt efter avslutad verksamhet.

Föreskrifter under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att genomföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som preciseras i fastställd skötselplan. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av befintliga vägar och kraftledningar. Från föreskrifterna undantas även åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande, som i förväg godkänts av kommunen.

Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Målen med naturreservatet anges i skötselplanen. Tillsammans med syftet skall de ligga till grund för naturreservatets vård och skötsel.

Naturreservats gränser skall mätas in och märkas ut genom kommunens omsorg enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Ärendets handläggning

Nyköpings kommun har tagit fram en skötselplan för Janstorpsskogen, där skogsskötsel och anläggningar för friluftslivet regleras. Vi har inventerat fåglar och kärlväxter under våren och sommaren 2009. Vi har skickat information och förfrågan till ett antal användare av skogen, såsom skolor och förskolor, idrottsförening, natur- och friluftsföreningar, stall och ridskola. Nyköpings kommun har det stora ansvaret att förebygga intressekonflikter i användningen av skogen nu och framöver. Under arbetet med skötselplanen har handläggande kommunekolog varit i kontakt med representanter från förskolor på Arnö, Arnö Idrottsförening, Friluftsförbundet och flera stall, samt jordbruksarrendatorer. Alla såg positivt på kommunens vilja att satsa på området och betonade hur viktig skogen är för deras verksamhet och för arnöborna. Dessa människor har stor kunskap om och känner mycket för sin närskog. Både värden och brister i området uppkom under dessa samtal och skogsbesök.

2009-11-16 fick Samhällsbyggnad i uppdrag att utreda Janstorpsskogen för naturreservatsbildning av kommunstyrelsen.

Kommunen har haft ett tidigt samråd med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen 2009-12-15. Skogsstyrelsen tycker att det är bra att kommunen agerar i förebyggande syfte och prioriterar skogens sociala värden. Länsstyrelsen utgår alltid från naturvärden i sitt arbetet med områdesskydd men förstår kommunens ståndpunkt att värna om friluftslivet i ett långsiktigt perspektiv. Länsstyrelsen poängterar vikten av att koppla samman Janstorpsskogen med Strandstuvikens naturreservat.

Avgränsningen för naturreservatet förankrades hos kommunens Planberedning 2010-01-22.

Förslaget till beslut med syfte och föreskrifter och förslaget till skötselplan har varit ute på remiss hos myndigheter, föreningar och andra berörda, samt ställts ut för allmänheten i en månad 2010-03-24 till 2010-04-23. Sju yttranden skickades in till kommunen vilka var övervägande positiva.

* Sörmlands Museum har inget att erinra.

* Länsstyrelsen är positiv till kommunens förslag men har synpunkter på en av föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, ”att inte störa djur och bon”, som anses vara svårförenlig med naturreservatets syfte att främja utnyttjande av skogen för naturstudier. Kommunen instämmer och tar bort föreskriften. Några mindre synpunkter om skötseln har även beaktats i skötselplanens slutversion, bland annat införande av ett nytt skötselområde i söder ”skogsbryn med löv”.

* Skogsstyrelsen är positiv till förslaget till naturreservat. Skogsstyrelsen poängterar vikten av att gå försiktigt fram med skogsskötseln och helst avstå helt från kalhyggesbruk, vilket är också kommunens avsikt, se skötselplan sida 17. Skogsstyrelsen tycker att vissa skogsbestånd inte behöver åtgärdas under planperioden. Generellt tycker kommunen att viss skötsel behövs under de närmaste tio åren i de flesta bestånd, med stor försiktighet och hänsyn till befintliga och framtida naturvärden. Dock kompletterar vi skötselplanen med ett speciellt hänsynstagande till vissa stråk av gammelskog kring 100 år inom skötselområde 2C, som förblir orörda inom planperioden.

* Sveriges Geologiska Undersökning har inga andra synpunkter på förslaget än kompletteringar i avsnittet om berggrund, vilket har nu kompletterats under kapitlet naturgeografiska förhållanden i skötselplanen.

* Svenska Jägareförbundet ser inga problem med att tillstyrka bildandet av naturreservatet så länge det inte påverkar eventuell jakt och viltvård. Idag arrenderas jakten årsvis och förbud redan ligger i att jaga under helger. Kommunens bedömmer att själva bildandet av naturreservat inte utgör ett hot mot viltvård och jakt. Arnös befolkningstillväxt kan leda så småningom till att jakten blir svårare att bedriva på ett bra sätt.

* Arnö Idrottsförening uppskattar att förslaget lyfter fram elljus på delar av motionsspåret, men anser att det är viktigt att tydligt separera ridning från motion. Kommunen kommer så långt det går att anlägga ridleden separat från

motionsspåret och vi kommer att stämma av med både Arnö IF och ryttarna när det blir aktuellt med anläggningen.

* Nyköpings kommuns markförvaltare har synpunkter på ansvarsdelen i tabellen "sammanfattning av skötselåtgärder" i skötselplanen. Dessa har nu ändrats. Markförvaltaren har också synpunkter på att skötselplanen innehåller skötsel förslag för skogen mellan Janstorpsskogens och Strandstuvikens naturreservat. Då detta område är en viktig länk i den gröna strukturen men inte skyddas formellt bedömer kommunekologerna att skötsel förslaget får stå kvar, fastän området inte ingår i det nybildade naturreservatet.

Kommunen höll ett informationsmöte vid Långsätters skola, Arnö, 2010-04-12. Vid mötet deltog en representant från Arnö IF, en representant från Friluftsförbundet, en jordbruksarrendator, en jaktarrendator och en representant från vårdcentralen Bagaregatan. Alla är närboende och känner väl till Janstorpsskogen. Kommunen fick bekräftat om att det har skett en del vandalisering och tillhåll på sina ställen i området, som kan vara problematiska när vi anlägger t.ex. friluftslivsplaneringar eller försöka hitta en verksamhet som passar in i Gruvstugan. På frågan om jakten kommer att försvåras vid bildande av naturreservat svarade kommunekolog att nuvarande jaktupplåtelse redan förbjuder jakt på helger när området är som mest besökt och hänvisar till kommunens markförvaltare för vidare diskussion. Flera tryckte på vikten att särskilja ridandet och annan motion. På frågan om det tidigare milspåret kommer att återupplivas svarade Arnö IF att det inte är aktuellt. Kommunekolog poängterar att länken mot Strandstuvikens naturreservat är prioriterat i grönstrukturplanen.

Kommunens bedömning och intresseprövning

I fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort (2006) har Nyköpings kommun pekat ut Janstorpsskogen som grön kil som skall bevaras.

I grönstrukturplanen (2010) är Janstorpsskogen klassad som ett grönt område vilket innebär att inget exploateringsintrång får ske. Skogsområdet har en viktig funktion i grönstrukturen som spridningskorridor från naturområden vid Strandstuviken och in mot tätorten.

I naturvårdsplanen (2008) är Janstorpsskogen listad som ett område som bör utredas för formellt skydd.

Nyköpings kommun har hittills bildat två kommunala naturreservat, Labro ängar 2003 och Hället-Marieberg-Stenbro 2006. Flera statliga naturreservat innehåller kommunal mark (Linudden, Svanviken, Strandstuviken). För att uppnå miljö kvalitetsmålet "Levande skogar", och enligt mål i naturvårdsplanen, bör kommunen skydda ytterligare minst 70 ha av sitt skogsinnehav.

I kommunens intention att omvandla norra Arnö till en del av Nyköpings tätort måste bevarande av gröna områden nära befolkningen ingå: att skydda gröna

områden för friluftslivet är lika viktigt som att planera för nya bostäder. Janstorpsskogen ligger strategiskt till för alla befintliga och framtida arnböor. Till och inom skogsområdet är tillgängligheten relativt god och det finns höga upplevelsevärden kopplade till den varierade naturmiljön och de olika kulturlämningarna. Området är redan idag av stor betydelse för barn och ungdomars utevistelse och kunskapsinhämtning.

Naturresevatetsbildningen bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen "God bebyggd miljö", "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får kommunen förklara ett markområde som naturresevat i syfte att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Nyköpings kommun bedömer att områdets värde för det rörliga friluftslivet motiverar ett skydd som naturresevat. Vidare bedömer kommunen att resevatetsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Nyköpings kommun har enligt 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I enlighet med 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer kommunen att de föreslagna föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnads mässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivning.

Upplysningar

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling och i Sörmlands Nyheter.

Beslutet gäller från den dag den vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd. C, vilka gäller omedelbart, även om de överklagas.

Nyköpings kommun skall bedriva tillsyn över naturresevatet. I tillsynen ingår att se till resevatetsföreskrifterna och bestämmelser följs.

Enligt 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelas enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan kommunen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Om det finns särskilda skäl får Nyköpings kommun med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturresevatet. Finns det synnerliga skäl får kommunen helt eller delvis upphäva beslutet om naturresevatet.

Enligt artskyddsförordningen (1998:179) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7) gäller bestämmelser om fridlysning av nästrot.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med
 - 2.1. Friluftslivskarta
 - 2.2. Skötselområdeskarta
3. Fastighetsförteckning

Sändlista

Myndigheter:

Länsstyrelsen i Södermanlands län
Skogsstyrelsen, Gasverksvägen 15, 611 35 Nyköping
Lantmäteriet, Box 516, 611 10 Nyköping
Sörmlands museum, Box 314, 611 26 Nyköping
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm

För kännedom:

Marinus Mann, Folkungavägen 13, 611 34 Nyköping
Per Larsson, Arnö gård, 611 92 Nyköping
Dag Blomqvist, Nicolai Flättna Gård 6220, 61192 Nyköping
Sune Andersson, Bagaregatan 36 C, 611 31 Nyköping
Arne Hallberg, Blåklintvägen 67, 611 45 Nyköping
Bertil Hallberg, Tulpangången 9, 611 65 Nyköping
Yvonne Andersson, Liljedalen Nicolai , 61192 Nyköping
Helena Kardefelt, Nicolai Lumsäter , 61192 Nyköping
Karl Lennart Eriksson, Palmtorps allé 2, 613 41 Oxelösund
Jan-Olov Karlsson, Palmtorps allé 7, 613 41 Oxelösund
Arnö IF, Björn Åslund
Vårdcentralen Bagaregatan, Agneta Johansson
Realgymnasiet, program Äventyrsturism, David Bechtel

Naturvårdsrådet:

Nyköpings Frisksportarklubb, Sven Jonsson, Bo Røjder
Fågelföreningen Tärnan, Stig Larsson
Sörmlandsentomologerna, Jan Sjöstedt
Friluftsförbundet i Nyköping, David Bechtel
Föreningen Sörmlands Ornitologer, Jan-Eric Hägerroth
Naturskyddsföreningen Södra Sörmland, Eric Lindesjö
Botaniska Sällskapet i Stockholm, Bo Karlsson
Sörmlands Skärgårds Intresseförening, Nils Kjellberg
Svenska Jägareförbundet, Jonas Bergman
Föreningen Sörmlandsleden, Carl-Henrik Carxon

Kommunens egna verksamheter:

Naturskolan vid Sörmlandskusten, Lennart Wahlén, Susanne Ekman
Förskolor Kanntorp, Långsätter, Krusbäret, Stefan Berg
Krusbärets förskola, Marianne Törnström
Långsättersskolan, Margareta Österlund
Herrhagsskolan, Lars Wessman
Oppebyskolan, profil Vildmark och Vetenskap, Lennart Ström, Tayana Bengzon Åkerblom
Nyköpings gymnasium, Karin Anklew
Markförvaltare, Nyköpings kommun, Tommy Carlsson
Kultur och fritid, Nyköpings kommun, Erik Kail, Gunnar Järleby
Planeringsenheten, Nyköpings kommun, Henrik Haugness